

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

JANKOVICS ZSUZSANNA
2002

HAGYOMÁNY és DESIGN

A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI EGYETEM TEXTIL-TANSZÉK
BŐRSZAKOS HALLGATÓK MUNKÁINAK BEMUTATÁSÁVAL.

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

JANKOVICS ZSUZSANNA

MAGYAR IPARMŰVÉSZETI EGYETEM

BUDAPEST

2002

HAGYOMÁNY és DESIGN

A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI EGYETEM TEXTIL-TANSZÉK
BŐRSZAKOS HALLGATÓK MUNKÁINAK BEMUTATÁSÁVAL.

- A művész akár mint oktató, akár mint nevelő - csak akkor állhat helyzete magaslatán, ha értelmével, érzelmeivel átfogja korának teljes perspektíváját, a MŰLT örökségét, a JELEN kihívását és a JÖVŐ ígétét. -

(Kepes György)

- A tervező-művész és a művész oktató felelőssége nagy és igen összetett.
- A tehetség adottság, tanítani nem lehet, csak a feladatmegoldó képesség és a tudás fejleszthető.

AZ OKTATÁS CÉLJA ÉS LEGFONTOSABB FELADATAI:

Olyan TERVEZŐI SZEMLÉLET és MAGATARTÁS kialakítása, amely képessé teszi az alkotót a tárgytervezés lényegének az *egyensúlynak*, a *harmóniának* a megteremtésére

- funkció - anyag - forma - szerkezet
- jelen - múlt - jövő között

legyen szó egyedi, kézműves vagy iparilag sokszorosítható (design) tárgyokról,

- mely képessé teszi az alkotót a valós emberi igények feltárására és annak progresszív, humánus megoldására,

- hogy ökodeSIGN szemlélettel tervezze tárgyait (a természet egyensúlyának az egészséges emberi élet fenntartásának érdekében),

- fontos a komplex vizuális látásmód kifejlesztése, hogy környezetével együtt alakítsa tárgyait,

- művelt, minden irányban nyitott, kreatív alkotó nevelése a cél, aki ismeri a hagyományokat és a legújabb művészeti és tudományos kutatások eredményeit,

- el kell sajátítani egy olyan kommunikációs készséget, mely alkalmassá teszi a specialistákkal való együttműködésre, terve megvalósítása érdekében,

- meg kell tanulnia azokat a művészi technikai kifejezési módokat, melyekkel terveit ábrázolni és bemutatni tudja. (rajzi, makettezési technikáktól a számítástechnikáig...)

SZŰKEBB SZAKTERÜLETEM A MIE-TEXTIL TANSZÉK ÖLTÖZKÖDÉSI SZAKCSOPORT, **BŐR SZAKIRÁNYA**

1993-tól vezetem a szakot 20-25 hallgató tervezési és gyakorlati munkáját irányítom. (Abaházi Katalin tervező-tanár közreműködésével)

- Tervező művészeket képzünk az öltözködési tárgyak és környezetünk bőrműbőr tárgyainak formatervezésére.

- Olyan tervezőket, akik mind az ipari design, mind a kézműves tárgyak tervezése területén megállhatják a helyüket.

- Az oktatás a szakmai alapok elsajátítása után személyre szabott. Célja, hogy a diplomáig kialakuljon a hallgató tervezői iránya, egyéni stílusa.

- A szaktörténeti ismeretek elsajátítása érdekében szoros a kapcsolatunk a múzeumokkal (Néprajzi, Iparművészeti, Nemzeti, Hadtörténeti, K-Ázsiai ..stb).

A hallgatók a múzeumi tanulmányok, a rekonstrukciós munkák során közvetlenül ismerkedhetnek meg a kézműipari, népművészeti hagyományokkal, azokkal az értékekkel, szerkezeti - díszítési és formai megoldásokkal, melyeket érdemes újra gondolni a kor igényei szerint.

Történelmünket, gazdasági múltunkat és jelenünket ismerve, úgy gondolom, hogy Magyarországon a HIGH-TECH helyett a magas minőségű, kisszériás termékek létrehozásának vannak meg a lehetőségei.

A nagy bőrfeldolgozó gyárak megszűntek, a létrejött üzemek kis sorozatú termelésre alkalmasak.

Ezért az utóbbi időben a kisszériás tárgytervezés nagyobb hangsúlyt kapott a design oktatása mellett.

Napjainkat a stílusok, irányzatok sokasága jellemzi, köztük eligazodni, a valós értékeket megtalálni nehéz.

A hagyományos ábrázolástól a művészet tagadásáig, a kézműves termékektől a high-tech produkciókig minden jelen van.

Egyetlen formatervezői stílus, elmélet sem kapott domináns szerepet a többi fölött.

A művészet is keresi a kiutat. Újra kell gondolni az ember és környezete közötti kölcsönösséget.

Soha nem látott mértékű kutatás indult el az új kísérletek, találmányok mellett a régi értékek irányába is, mind az alkotóművészet, mind a tudomány területén.

A konstruktív tervezői szemlélet kialakításához szükség van TÁMPONTOKRA, PÉLDAKÉPEKRE.

Melyek ezek a TÁMPONTOK? (információs források)

- a TERMÉSZET

mint harmonikus egység, sok mindent tanulhatunk a rendjéből, törvényszerűségeiből (arányrendszert, formai, szerkezeti megoldásokat, színhangulatokat ...)

Nem csak formai, de mélyrehatóbb (biokémiai) elemzése is folyik. (pl. hüllőbőrök mikroszkopikus tanulmányozása tette lehetővé a lélegző műbőrök gyártását.)

- a MARADANDÓ MŰVÉSZI ÉRTÉKEK

"Harmonikus az a tárgy, mely szép és művészi értékkel bír"

A művészi értékekkel rendelkező tárgyak képesek a harmóniát létrehozni, melyek nem csak értelmünkre, hanem érzelmeinkre is hatnak. Az érzelmeinkre ható, megfoghatatlan, kiszámíthatatlan jelleget a művész tudja leginkább megragadni az érzékenysége és intuíciói révén.

„Ez magyarázná azt is, miért érzünk egyes tárgyakat látva meglepedettséget, amely minden pillanatban valódi érzésekhez kapcsolhatók! Ha megállunk a PARTHENON előtt, érezzük a mély HARMÓNIÁT, lábunk földre gyökeredzik, nem úgy, mint a párizsi MADELENIE előtt, pedig hasonló elemekből áll: lépcsők, oszlopok, homlokzatok...”. A PARTHENON – melyről Le Corbusier állítja –

„Nincs vele egyenrangú a földkerekség összes épületei közül. PHEIDIÁSZ nagy szobrász, olyan pillanatot tesz örökkévalóvá, amikor egy ember a legnemesebb gondolatait kikristályosította és a fény-árnyék plasztikával megformálta. Benne rejlik az építészet egyik sorsdöntő pillanata. Most is döntő pillanat előtt állunk, korunkban, amikor a művészet tapogatózik, a PARTHENON biztonságot, bizonyosságot jelent: - magasrendű emóciót, matematikai rendet.

PHEIDIÁSZ az előző évezred nagy embere, MICHELANGELO az utóbbi ezer év legnagyobb művésze!

„Nincs művészet érzelem nélkül, nincs érzelem szenvedély nélkül! Michelangelo nyomán az élettelen kövek a Szent Péter apszisban drámává válnak. Művészete nem a reneszánsz műve, hanem olyan alkotás mely uralja az összes stílus-korszakot.”

PICASSO így fogalmaz:

„Számomra a művészetben se múlt se jövő nem létezik. Ha egy műalkotás nem él örökké elevenen a jelenben, akkor nem lehet figyelembe venni. A görögöknek, az egyiptomiaknak meg a későbbi nagy festőknek a művészete nem a múlt művészete: - ma talán elevenebb, mint valaha...”

A klasszikus művészet olyan arányt, mértéket, nyugvó középpontot jelent, ami biztonságot ad és minden korban a legújabb stílusok mellett helye van.

Pl. az Egyiptomi, Görög-Római művészettől, Michelangelon, Leonardon keresztül Picassoig

Akkor születnek maradandó értékek, ha a művészet a hétköznapijaink részévé válik.

-az ÚJ MŰVÉSZETI TÖREKVÉSEK, KUTATÁSI EREDMÉNYEK

-a DIVAT

A művészetnek egy speciális ága, mely gyorsan reagál a világ eseményeire. Múló jelenség, amint létrejön, tagadja is önmagát, információkat ad a jövő vizuális gondolkodásáról. Óriási ipara, publicitása van a médiákon keresztül. Mozzgó rugója az üzleti érdek, a pénz.

Művészek, szakemberek és a divatérzékeny közönség együttesen hozzák létre. A divat a művészet és a design nem ellentétes tendenciák, egymásra hatnak, egymást inspirálják.

-a HAGYOMÁNYOK

A hagyományoknak a lényegi gondolatok használhatósága, időszerűsége ad súlyt és létjogosultságot.

Az emberek beleszületnek a hagyományokba. A hagyomány tárgyakban, munkafolyamatokban, öltözködésben, vallásban, viselkedési szokásokban ...stb. jelenik meg.

A hagyományok hosszú idő során felhalmozott olyan értékek, melyek kiállták az idő próbáját és közkinccsé váltak.

A hagyományok helyenként, koronként változnak. Ismernünk kell a szűkebb és tágabb környezetünk hagyományait (hazai és nemzetközi értékeket). A modern művészet és a hagyomány között nem lehet ellentét, ha a fejlődés egészséges és ha a humánus az alkotás célja.

Azok az országok, ahol a hagyományok folytonossága biztosított volt gyorsabban, egyenletesebben fejlődtek, pl. Anglia, skandináv államok stb.

Híres építészek, építész teoretikusok az alábbiak szerint fogalmazták meg:

„Előbb keressünk jó megoldásokat. mint újakat, de ne ijedjünk meg, ha a jó megoldások visszavezetnek a hagyományhoz.” (*Doxiadis*)

„A személyiség mögött legyen a hagyomány, a hagyomány mögött legyen az emberiség.” (*F.L. Wright*)

„Csak azok igazolhatják a hagyomány létezését és életerős voltát, akik a jövő felé fordulnak...”

„Ma létfontosságú feladatunk az olyan alkotás, amely egy időben fogja fel a múltat és a jövőt.” (Kenzo Tange)

„Mert össze kellene szednünk nagy fáradtsággal az ország minden részéről a széjjel szórt köveket, hogy azokkal magunk képére építhessünk” (Kós Károly)

A TÁRGYTERVEZÉS SZEMPONTJÁBÓL TÖBBFÉLE HAGYOMÁNY ISMERETE FONTOS

- egyetemes művészeti stílusok, értékek
- népművészeti - helyi szokások, jellegzetességek
- az ipari formatervezés (design) hagyományai
- szűkebb szakterületünkhöz kapcsolódó - öltözék, öltözék-kiegészítők, bőrtárgyak hagyományai.

NÉPMŰVÉSZETI HAGYOMÁNYOK

melyet ősi beidegződések megőrzése, sajátos helyi szokások közvetlen kivetítése jellemez. Ösztönös jelleg érvényesül, ami a lelki alkat és a környezet sajátos szövevénye.

A Nyugat-Európa népművészetét a polgári jelleg hatja át. Kelet-Európa népművészete a nyugatinál durvább egyhangúbb.

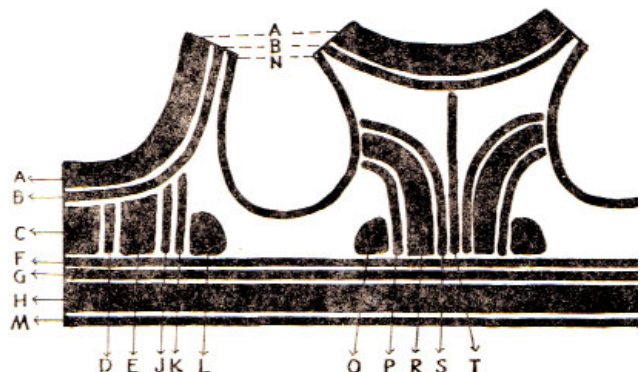
Kelet és nyugat között sajátos helyen áll a MAGYAR. Nyugattal szemben megőrizte eredetiségét, kelettel szemben felszabadultabb, játékosabb. Díszítményeire ötletesség, fordulatosság, változatosság, keleties álomszerűség jellemző. Nálunk is vannak olyan népművészeti értékek, amelyekből a tervező művészek ötletet meríthetnek. Népművészetünk gazdag, izgalmas és sokszínű, hiszen országunk történelme során sokféle népnek, nemzetiségnek adott otthont, amelyek sajátjukkal gazdagították.

A népművészeti tárgyainkat, eszközeinket a funkció, józan mértéktartás és tapasztalás jellemzi.

A népi viseleteinkről leolvasható egy-egy közösség szokásrendje, erkölcsi, viselkedési normája. Az öltözékek színe, díszítése, anyaga az életkornak megfelelően változik.

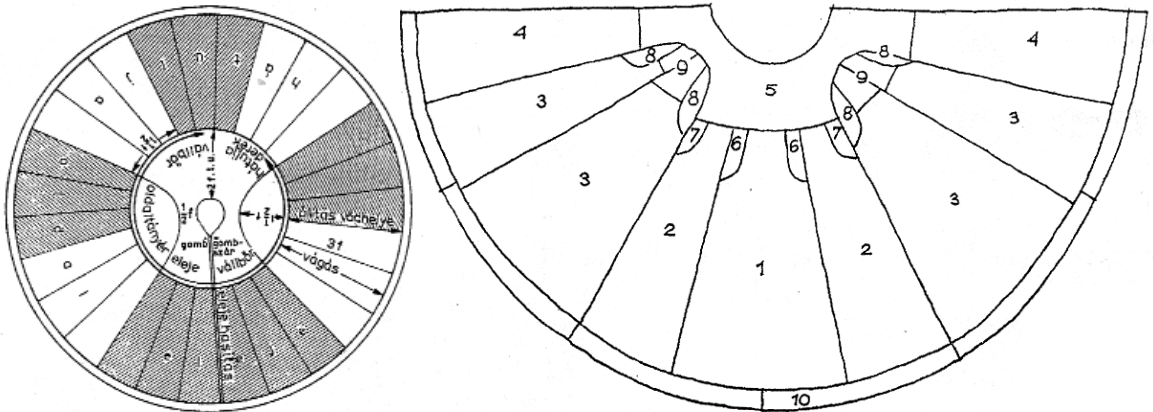
Szötteseink általában natúr színben készültek, ezeket díszítették színes, szövött szalagokkal. A hímzések minta és színgazdagsága jelenik meg a kalotaszegi, matyó, palóc, kalocsai vagy baranyai sokác textíliákon.

A **DÍSZÍTÉS** a felületet nem egyenletesen tölti ki, a hangsúlyos részen foltszerűen helyezkedik el. A díszített és az üresen hagyott mezők közötti viszony, egyensúly a díszítő művészetünk egyik legsajátosabb vonása. Pl. cifraszűr díszítése.

“Milyen tökéletes öltözék volt a pásztorok palástszerű, ujjatlan, földig érő bőruhája a SUBA. (A sámánok, papok, királyok palástjának rokona).

A SUBA tavasztól ősziig egyetlen hajléka, menedéke, derékalja és takarója volt. Kiterítve, mint a kerek égbolt, kör alakú, a kör középpontjában hagyott kerek nyílással. A SUBA nem csak ruha, nem csak ház hanem szimbólum is egyben. A pásztorember a subával a világot vette magára, - tökéletes, sokfunkciós, emberre szabott ANTROPOMORF tér.”

Le Corbusier figyelmét is felkeltette népi építészetünk és díszítő művészetünk szépsége. Magyarországi útutazásának emlékét feljegyzéseiben megőrizte. Népi építészetünk sok elemét ismerhetjük fel épületeiben. Ilyen RONCHAMP, Le Corbusier különös, zöld dombtetőn álló monumentális, hófehér szoborszerű kápolnája. Mintha szélmalmaink tömbös teste fehérre meszelt vastos, tornácos, nádtető házaink, paraszt szobáink hófehér kemencéinek építészeti tanulságai emelkedtek volna a franciaországi dombon épületté.

Le Corbusier arany metszésen alapuló elméleti munkája a MODULOR, amelynek szellemében házait építette, ugyanahhoz az emberi arányossághoz köthetők, amelyek szellemében parasztházaink - pl. Hollókői utcásor házai épültek.

Mielőtt rátérnék a hagyományok részletesebb elemzésére fontos néhány gondolatot, fogalmat rögzíteni.

Minden alkotás lényege az egyensúly megteremtése, legyen szó egyedi, kézműves, vagy design tárgyáról.

Mi a különbség a design és a kézműves tárgyak között?

Alapvető különbség a kivitelezés módjában van, és abban, hogy mindegyik más-más igény kielégítésére irányul (általános-individuális).

Az **ipari formatervező**, a **DESIGNER** a tömegtermelés számára dolgozik, kizárólag ipari technológiákra.

Az általános emberi igényeket fogalmazza meg. Célja, hogy a szériatermeléssel korszerű, esztétikus, minőségi tárgyakat hozzon létre.

A szériában minden tárgy pontos mása az előzőnek. Az ipari formatervezés szépsége az absztrakció. A gépi szerszámok pontossága logikus eleganciát hoz létre. A technikai fejlettség magas szintjén a mennyiség minőséget eredményez.

Egyedi vagy kisseriás tárgyakat tervező művész.

Az egyéni, individuális igényeket is képes megfogalmazni, lehetősége van az improvizációra. Fontos szerepe van a kézimunkának. Közvetlen a kapcsolata az anyaggal. Gyakran nyúl vissza a hagyományokhoz, a kézműves technikákhoz, szerkezetekhez az új alkotás létrehozása érdekében.

A **KÉZMŰVES** - nem tervez, csak kivitelez. Mindig meghatározott sémák, szabályok szerint reprodukálja a tárgyakat, többnyire kézimunkával. (céhlegények, szakmunkások - ötvös, bőrös stb).

A kézműves tárgyak a kézimunka jellegéből adódóan nem teljesen azonosak.

A kézműves tárgyak korszerűsége:

A XX. sz. második felére a kézi készítésű tárgyak luxus kategóriába kerültek. Pl. Angliában máig élő hagyomány a mérték utáni szabóság, cipészet - ahol a luxust a legmagasabb minőség jelenti.

A kézi készítésű tárgyak jó minőségüknél, értéküknél fogva nem támogatják a pazarló fogyasztást.

Az ipari technológiákból adódó ökológiai károk miatt a kézművesség haladóbb irány lesz, mert természetbarát anyagokat és technológiákat használ.

Az emberek egyéni igényeit képes kiszolgálni az uniformizálással szemben.

Hagyományként tekinthető azoknak az alkotóknak, tervező műhelyeknek, iskoláknak a munkássága is, akik felismerték a tervezés fontosságát, az iparosodás, tömeggyártás technológiai fejlődésének idején.

A DESIGN KIALAKULÁSÁNAK RÖVID TÖRTÉNETE: FIGYELEMEL KÍSÉRVE A KÉZMŰVÉSSÉG ÉS DESIGN KAPCSOLATÁT

Amíg a Willendorfi Vénusztól kezdődően, az ókori kultúrákon, a középkori, majd az újkori stílusokon keresztül a forma változás egyfajta állandóságát tapasztalhatjuk, addig a 19. század végétől gyorsan váltották egymást a stílusirányzatok.

Az ipari forradalomtól kezdve új probléma jelentkezett a tárgyakotás területén az IPARI-forma kérdése. Elkezdődött a „MODERN KOR“, a tárgyi világ és az emberek életformája soha nem látott változáson ment át. A változást a technika rohamos fejlődése tette lehetővé - a tömegtermelés, a tömegkommunikáció és a tömegközlekedés gyökeresen megváltoztatta az emberek életét.

A modern tárgytervezésnek az építészek mutatták az utat!

„Minden komoly szándékú egészséges művészet az építést szolgálja“ (*Gropius*)

A megújulás folyamata Angliában kezdődött az ARTS and CRAFTS mozgalom elindításával, melynek meghatározó vezetői J. RUSKIN és WILLIAM MORRIS voltak. Céljuk volt, hogy mindenki esztétikusan megtervezett, gondosan kivitelezett termékekhez juthasson.

„MŰVÉSZETET MINDENKINEK“

A kézművesség megújításával, a tárgyak egyszerűsítésével a fölösleges díszítés elutasításával nagy hatással volt a MODERN MOZGALOM képviselőire és a TÖMEGTERMELÉS színvonalára.

W. MORRIS házakat, szőnyeget, bútorokat, tapétákat, edényeket tervezett a középkor művészetéhez és a népművészethez fordulva. **Őt lehet a mindennapi élet művésze - az iparművészet megteremtőjének tekinteni!**

Az „ARTS and CRAFTS“ mozgalom eszméi nagy hatással voltak az európai országokra, különösen a nemzeti karakterüket kereső népekre - mint Finnország, Svédország és Magyarország.

A 19. századi eklektizmus és a 20. századi modernizmus között az átmenetet a **SZECCESSZIÓ** jelentette.(Jugend-stil, Art-Nuovo, Art-Deco)

Kiváló művészeinek - pl. GAUDI, MACKINTOSH, O. WÁGNER, J. HOFFMANN - az volt célja, hogy a rohamléptekben iparosodó gazdaságban megőrizzék a **kézműves kultúra magas minőségét**. Azonban tárgyaik drága luxuscikkékké váltak, így csak egy szűk réteg tudta megvásárolni.

A 20. század uralkodó irányzata a MODERNIZMUS a Modern Mozgalom:

A mozgalom törekvése, hogy újra alkossa a környezetünk tárgyait a gépi tömeggyártás elveihez igazodva.

A MODERNIZMUS szinte összes nagy egyénisége ÉPÍTÉSZ volt, így **a DESIGN is az építészeti funkcionalizmus elveit alkalmazza**. Alapja az a gondolat, hogy az épület külső formáját a belső szerkezetnek kell meghatároznia!

„A FORMA KÖVETI A FUNKCIÓT“!

Korunk új stílusát a MODERNIZMUST - tehát Morris indította el és a századforduló úttörői tovább léptek, amikor fölfedezték a gépi művészet soha nem látott lehetőségeit.

A modernizmus legjelentősebb képviselője a BAUHAUS design iskola volt GROPIUS vezetésével. Központja lett a radikálisan újat akaró művészeti törekvéseknek. Kiváló művészek közreműködésével - pl. KLEE, KANDINSZKIJ, MOHOLY NAGY László, BREUER Marcel... stb. - meghatározták a modern stílus jellegét.

A minőségi kézműipart a **széria termékek tervezésével és kivitelezésével kötötték össze**. A „gépek esztétikumát“ a dekoráció elutasítását, az egyszerű formák tisztaságát hirdette. Az általános embert célozta meg! A racionális - univerzális absztrakt formavilág és a legkorszerűbb technika mellett döntött.

Mivel nem számolt a realitásokkal, az EMBER egyéni igényeivel, a NEMZETI KULTURÁK szerepével, a 60-as években megkérdőjelezték ortodox tanait, a „jó ízlést“ a „modernséget“. A világ mindig ellenáll az egységesítésnek, az uniformizálásnak.

A modernizmus nagy hatást gyakorolt környezetünkre.

A 60-as évektől elindult egy új mozgalom a POSTMODERN, mely meghirdette a PLURALISTA esztétikát. A 20. századvégi design átalakulásában Olaszországnak **ETTORE SOTTASS a MEMPHIS és az ALCHIMIA mozgalom vezető tervezőjének döntő szerepe volt**. Kialakult egy „új érzékenység“ irányzat.

A hasznosságon túl nagy jelentőséget tulajdonítottak a szimbolikus funkcióknak. Fölértékelődött a személyiség az egyéniség szerepe. Eltávolodtak az unalomig ismételt geometriai alapformáktól, újra szerepet kapott a mintázat, az élénk színek használata. Az irányzatok, stílusok végtelen sokaságával találkozunk, mely máig tart.

Kellenek a példaképek, olyan alkotók, akik munkájukon keresztül megmutatták, hogyan lehet a tradíciót az új igényekkel összekapcsolni úgy, hogy maradandó művészi érték szülessen.

A teljesség igénye nélkül néhányat kiemelve

KÓS KÁROLY (1883-1977)

GONDOLATAI A HAGYOMÁNYRÓL ÉS A MŰVÉSZETRŐL:

A 20. század magyar építészetének kimagasló képviselője. Olyan egyéni, hagyományokra épülő művészetet hagyott ránk, ami napjainkban is modern és aktuális.

1. kép - családiház 2. kép - Varjúvár-otthona

Harcosa volt annak a mozgalomnak, mely **első ízben használta fel a népi építé-
szetet a műépítészetben**. Neve nemcsak Erdélyben, hanem Európa szerte ismert és
megbecsült.

70 éves aktív szakmai pályafutása miatt méltán nevezik őt a "magyar szelle-
miség halhatatlan ezmesterének". Nem csak építész volt, hanem grafikus, író, po-
litikus, tanár egy személyben.

A "nemzeti stílus" kérdése iránt érdeklődő magyar fiatal építész generációjának
vezető egyénisége volt, aki 1915 körül idejének jelentős részét a népművészet és
népszokások feljegyzésére és dokumentálására szánta. Többek között együtt dol-
gozott Malonyay Dezsővel, Huszka Józseffel, Bartók Bélával és Kodály Zoltánnal.

30 éves korára már számos munkája megvalósult: Zebegényi római katolikus
templom, **Budapesti Állatkert pavilonjai, Városmajor utcai óvoda és iskola, Seps-
szentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum, Wekerle-telep** (viláörökség része) ... stb.

A **Varjúvárat**, otthonát 1910-ben építette Kalotaszeg egyik domboldalán. Itt dol-
gozott és élt, szellemi központja lett az erdélyi értelmiségnek, és a művészeknek.

Több mint 100 építészeti terve valósult meg, amelyek között található lakóház,
középület, templom, mezőgazdasági épület stb.

Kiadott legalább 20 önálló könyvet, novellákat, balladákat, tanulmányokat írt,
melyeket saját rajzaival illusztrált.

KÓS KÁROLY elsősorban építésznek tartotta magát, építészete ember léptékű
és testközeli. Az épület és a környezet szétválaszthatatlan egységet alkot, mint az
alkalmazott formák, szerkezetek és alapanyagok.

„Kós munkájában van egy megfoghatatlan valami, aminél fogva az épület ösz-
szetevészthetetlenül magyar és nem hollandus vagy svéd. Magyar nem azért,
hogy egy külföldi vagy történelmi tömegsémára magyar iparművészeti elemeket
ragaszt, hanem valami belső által, amint Dudok városháza hollandus, dacára, hogy
nincsen azon jávai batik minta.“

**A művészet két forrásból táplálkozik: - a múlt műemlékeiből és a népi hagyo-
mányokból ez az egyetlen helyes irány - mondta Kós Károly.**

„A falusi középületek tervezésénél a népi építészet szellemét, arányait térbeál-
lítását lehet felhasználni. Hogy hogyan, arra recept nincs hiszen itt kezdődik a mű-
vész alkotómunkája.

Egyre azonban ügyelni kell, ugyanis az épület népi jellegét nem a népi díszítme-
nyek alkalmazása adja, hanem minden esetben a szerkezetből kell kiindulni!

Éppen ebben állt a népi stílusú építészet első úttörőjének Lechnernek a tévedé-
se, aki egyszerűen a reneszánsz jellegű épületekre rakja rá a népi díszítő motívu-
mokat a népi textíliák szűrűhímzések elemeit, melyek azonban idegenek az építé-
szettől.

Ha valaki megérti a népi építészet szellemét, észre kell vennie, hogy a nép épí-
tészeti formáit sohasem öncélúan alakítja ki.“

„1923-at írunk, Erdélyben vagyunk, a szegény nép se művészeti, se ipari célok-
ra áldozni nem tud. De egyet tudok, szükségünk van a művészetre, szükségünk
van a művészi munkára, mint ahogy szükségünk van a kultúra más termékeire is.
És mert szükségünk van rá, meg kell teremtenünk.

A múltunk megvan, a népünk él és él még népünk művészete is. Már csak egy Ruskinra, Morrisra van szükségünk és talán akad egy-két emberünk is akiknek tő-kéjén kívül lelkiismerete is van. És abban a pillanatban él is már az a művészetünk, mely mindenkié, mert az életé, mely gyönyörűsége a munkásnak, aki előállítja, gyönyörűsége annak aki megveszi, de gyönyörűsége mindnyájunknak, és nyeresége a vele gazdagabbá lett egész emberi világnak!”

KÓS KÁROLYNAK sikerült az, amivel sokan kudarcot vallottak: **bevitte a művészetet az egyszerű emberek otthonába.** Épületeit nagyvonalúság, emberközpon-túság, természetes anyaghasználat jellemzi. Házai többnyire kőből, fából épültek, román stílusú arányokkal, a szerkezet kihangsúlyozásával, a díszítés mellőzésével.

Mindig nagy figyelmet szentelt a környezetnek, a helyszín sajátosságainak, mert a modern építészetnek a környezetből kell kinőnie - hangsúlyozta!

FINNORSZÁG:

Finnország megteremtette saját modernizmusát. **A hagyomány, a korszerűség és a társadalmi igények ideális kombinációját tudták létrehozni. Példát mutatva a világnak!**

Építészetükben, iparművészetükben a **természet elemei** emelkedtek szimbolikus rangra:

- a jégkristályok, a lecsöpögő víz, a nyugvó víztükör, a néma fenyőerdő, a lekoptatott vörös gránit sziklák. Az épületek, tárgyak szinte a természethez hasonló szerves művekké válnak tér és tömegformálásukkal, anyagukkal, színeikkel organikusan egybeolvadnak a környezetükkel.
- A zord hideg éghajlat, rövid nappalok, hosszú sötét éjszakák alakították ki az **otthon kultúrájuk hagyományait.** Az otthon számukra a menedék, melegség szín-helye lett!

ALVAR AALTO

A XX. sz. egyik legnagyobb építé-sze és designere. „**Humanista racio-nalistának**“ nevezik. Fontosnak tar-totta a múlt értékeinek megőrzését és folytonosságát a korszerű technika és a tömeggyártás figyelembevételével. **Munkáit mindvégig jellemzi a természetes anyagok és formák tisz-telete. A finn táj elementáris hatást tesz reá, vad tengerpartjaival, hatalmas erdőivel.**

Savoy üvegváza 1937

Soha sem akart semmilyen avantgard irányzathoz csatlakozni. **A vizuális abszt-rakcióhoz a természet tanulmányozásán keresztül jutott el.**

Bútorokat, edényeket, textileket egyaránt tervezett, olyan sikerrel, hogy még ma is gyártják azokat.

Épületeit, tárgyait időtállóság jellemzi, ami mély humanizmusából ered és ab-ból, hogy képes volt összehangolni a finn hagyományt a modern kor igényeivel.

TAPIÓ WIRKKALA

A második világháború utáni nemzedék egyik legjelentősebb tervező egyénisége. Üvegtervező művésznek ismerik, de tervezett bútorokat, ékszereket, evőeszközöket, étkészleteket, bankjegyeket...stb.

Változatos, merész formái a lapp-föld természeti formáit és a lapp kultúra szellemét tükrözik. **Megőrizte a finn hagyományokat és azokat radikálisan modern stílusba olvasztotta.**

1946-ban a nemzetközi üvegművészeti pályázat győzteseként hívta fel magára a világ figyelmét. **Haláláig az Iittala cég vezető tervezője volt.** (1. kép)

Szabálytalan, rendkívül izgalmas formái egyetlen korábbi mester munkáira sem hasonlítanak. Terveinek technikai megoldásait is saját maga kísérletezte ki. Pl. KANTARELLA vázasorozat. (2. kép)

Szinte folyékony formája róka-gombára emlékeztet, finom vonalakkal rovátkázva.

„Levél, zuzmó“ táljai is jól érzékeltetik, hogy a hagyományos technikák felhasználásával új látványt tudott teremteni! (3. kép)

Alkotásaiban az anyag-funkció-szerkezet-textura szétbonthatatlan egységben vannak egymással, egyik sem létezik a többi nélkül.

Új formái magas művészi értéküknél fogva ünnepélyességet kölcsönöznek a hétköznapi tárgyainak!

Ha meg akarjuk érteni, dinamikus, logikus tervezési elveit - talán az erdő elárul valamit.

JAPÁN:

A japán tervezők fontos szerepet játszottak a modern és a posztmodern formatervezés alakításában.

KENJI EKUAN

A tervező-teoretikus azt állítja, hogy az ősi japán kultúra, értékei tovább élnek ma is, sőt inspirálják a világszínvonalat jelentő japán elektronikai iparág termékeinek formatervezőit. A zsebrádió, a miniatürizált automata fényképezőgép, a vékony zsebszámológép és a kompakt autó legjellemzőbb közös tulajdonsága: - a kicsi méret, az alacsony súly, a precíz megmunkálás és a kiváló teljesítmény. Energiatakarékos, alapanyag kímélő és az emberi munkával is takarékoskodó szemlélettel tervezték meg azokat.

Az igen nehéz természeti körülmények mellett élő japán ember egyszerűség iránti vágya az évezredek során mélyen beépült a mindennapi gondolkodásába és ott található minden tevékenysége legmélyén!

Design a japán esztétika ideális alkotó területe: - kidolgozni egyetlen szerkezetet, amely sokféle szükségletet képes kielégíteni magas fokon, a furoshiki, kimonó, ikebana...stb. tervezési szellemében. Ez részben a szükséges tárgyak számát csökkenti és ideálisan helytakarékos. **A területi - környezeti gondokkal küzdő japán lakosság számára ez nagyon fontos, mert hozzájárul az életminőségük emeléséhez.**

Ez a japán karakter látható pl. **ISSUE MIYÁKE** munkáin is. A plisszírozott, gyúrt világdivattá vált ruhamodelljei, az izgalmas ruhaplasztikái, az ősi japán papírhajtogatás elveit követik a legmodernebb alapanyagok és technikák felhasználásával.

A fiatalabb művészgeneráció közül kiemelkedik:

SHIRO KURAMATA - formatervező

Mélységesen tiszteli és gyakran alkalmazza a hagyományos japán belső tér jellegzetességeit, de ugyanakkor ösztönösen bomlasztó egyéniség. Munkáiban, a részletekben tökéletesen kidolgozott, megkomponált harmóniához mindig kapcsolódik valami váratlan és eredeti.

Pl. „hullámzó“ fiókos szekrény.

A szépen megmunkált, többfiókos bútordarab a hagyományos japán bútorokra emlékeztet, de elegánsan hullámzó vonalvezetése különlegessé teszi.

Új expresszív bútortervezői szemléletként üdvözölték a világban.

A Milánói MEMPHIS kiállításra tervezett a „KYOTO“ kis tonett asztalkája fehér betonból, színes üvegdarabokból készült, látványos dekoratív bútor, mely tökéletesen visszaadja a kor hangulatát.

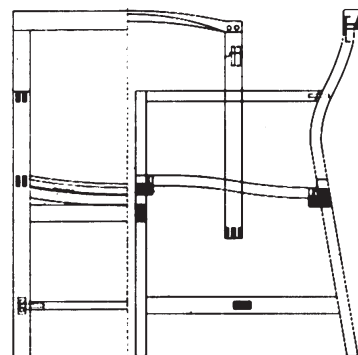

DÁNIA

ARNE JACOBSEN építész:

A második világháború után a dánok a bútortervezésben játszottak fontos szerepet. Jacobsen a hagyományos rusztikus népi bútorok, szerkezetét - formáit megújítva a modern technika lehetőségeivel tervezte, rendkívül humánus lágy vonalvezetésű bútorait. Pl. „Hangya szék“(1. kép), „Tojás fotel“ és „Hattyú fotel“

Székei kifinomult szobrászi eleganciával rendelkeznek. Organikus formavilága ellenpólusai a tisztavonalú építészeti környezetnek.

RUD THYGESEN és JOHNNY SORENSEN bútortervezők: (2., 3. kép)

Szűkebb szakterületünk hagyományai

Az ÖLTÖZKÖDÉS-DIVATTÖRTÉNET ismerete elengedhetetlen az öltözék kiegészítők tervezéséhez.

Az öltözékek, mint vizuális jelek, mindig az adott kor igényeihez, anyagi és szellemi kultúrájához igazodnak, megmutatják annak esztétikai normáit és stílustörekvéseit.

Az öltözékek elsősorban funkcionális jellegűek, amelyek a fejlődés során összefonódtak az esztétikummal, a szimbólumokkal és művészi rangra emelkedtek.

Történelmi viseleteknél látható, hogy az egymást követő stílusok hol eltakarják, hol kiemelik a test formáit, arányait, a kor ideológiája szerint.

Az ipari civilizáció a fonó-szövő, varrógépek feltalálása óriási változást hozott az öltözködés területén is megindul a tömegtermelés.

A XX. sz. elején Párizs a divat központja. Két ellentétes ágazatra bomlik a divat-szakma:

-HAUTE-COUTURE - egyedi tervezés, méretre szabás kézzel varrt remekművek jellemzik. Szűk elit részére készül, nem az utca emberének.

-A KONFEKCIÓ-ipar olcsóbb termékei a tömegellátást szolgálják. A divat alakulása az Haute-Couture normáihoz igazodik. (kisebb szabóságok, házi varrónők próbálják utánozni a szabásmintákat, szilvetteket.

A 60-as évektől gyökeres változás indul el. Európa tradicionális társadalmi felépítése megrendül. (Előkelők és dolgozók között az éles különbségek tompulnak.) Amerika demokratikus modellje nagy hatással van a kontinensre.

A technika fejlődése egyre minőségibb termékek előállítását biztosítja. A divat-szabóság és a konfekció között kialakul a minőségi készruha-gyártás a PRET-A-PORTE.

A 60-as évek divatrobbanása az utca az ellendivat létrejöttét eredményezi. A fiatalok nem hagynak beleszólni az életükbe "Nincsenek szabályok, hogy mit mivel illik hordani. Örömet okozni magunknak! Tilos a tilalom!" - ezek a jelszavak. A Pop-stílus, a hippy kultúra a nyers megformálatlan művészet hat. Gyakran nyúlnak vissza ihletért a népművészethez, a kézműves technikákhoz. (pl. az amerikai farmernadrág békésen megfér a mao-zubbonnyal.) Unisex a divat.

A 70-es években megjelennek a butikok-készruhát árusító üzletek-márkabolto pl. BIBA, LEVIS, ADIDAS. A nemzetközivé vált divatpiacot hatékony üzlethálózat szövi át, mely mindenki számára elérhetővé teszi a divatkreátorokkal fémjelzett termékeket. A nagy divatházak (PRÁDA, GUCCI, TRUSSARDI...) az egyedi darabok mellett forgalmaznak szériatermékeket is. Korlátozott számban állítatják elő minőségi gyártókkal. A ruhákat, cipőket, táskákat ellátják védjeggyükkel. Az ellen-divat még ma is olyan erősen kínálja alternatíváit, hogy az utca spontán megnyilvánulásait a tervezők nem hagyhatják figyelmen kívül.

A kiemelkedő divattervező egyéniségek nagy hatással voltak a mai korszerű öltözködés kialakulására. (Paul Poiret, Chanel, Givenchy, Carden, Yves Saint Laurent, Courrèges, Armani ...)

HÍRES CIPÓTERVEZŐK:

Raymond Massaro

A párizsi Haute-Couture szalonokkal együtt tervezte egyedi elegáns cipőkölteményeit (Chanel, Lagerfeld). A cipőiben a kézművesség a profizmussal párosul. Műtermében a világ összes csillaga megfordult. A divat állandó változása ellenére időtálló alkotott.

André Perugia

Paul Poiret munkatársa, cipői tele vannak fantáziával, a klasz-szikus formák mellett extrava-gáns darabokat is tervezett.

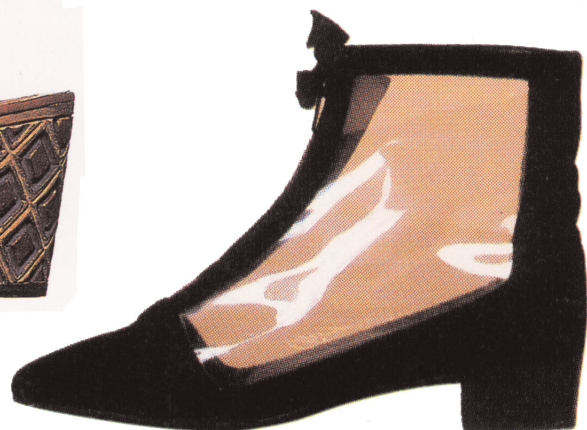
Roger Vivier:

A XX. sz. legkiemelkedőbb cipő-designere. Extra megoldásait korszerű technikával ötvözi, formai újításai vágott orr, kocka sarok, görbe túsarok...

Vivier állandó szereplője Dior, Nina Ricci, Yves Saint Laurent bemutatóinak.

S. Ferragamo

A divat alakulásának magyar vonatkozásai

A XIX. sz. fordulóján Budapest közvetítette a francia divatot kelet és a balkán felé. A XVI-XVII. sz. jellegzetes úri viselete a "díszmagyar" a XVIII. sz.-tól udvari díszruhává vált.

A reformkorban a díszruha hétköznapi változatát is létrehozták, melyben keveredett a napi divat a történelmi nosztalgiával.

A századforduló jelentősebb magyar divat-jelmez tervezői Tüdős Klára, Nagyajtai Teréz.

Stohl Nándor híres női szabó. Girardi József Zita királyné koronázási öltözékét tervezte.

A magyar cipőkészítés híre bejárta egész Európát. Sváb György állandó cipésze volt Erzsébet királynőnek. Kiváló kisipari minőség jellemezte cipőit.

A "Kutner és Csángó" táska kollekciók a párizsi világkiállítás aranyérmét nyerték.

A BŐRTÁRGY-KÉSZÍTÉS RÖVID TÖRTÉNETE:

A bőrgyártás és feldolgozása az emberiség legősibb foglalkozásainak egyike. Előbb alakult ki, mint a szövés és a fonás. Az őseink először az állatokról lenyűzött bőrt nyersen használták, majd állati zsírokkal, füsttel, trágyával, timsóval és növényi páccokkal konzerválták.

Az ókori társadalmakból fennmaradt leletek leírások ábrázolások magas színvonalú technikáról, tudományról, és művészetről tanúskodnak. (egyiptomi leletek-Tutenkamen papucs, szandálja, a görögök, rómaiak, bőrtárgyai mivesen kidolgozottak, gazdagon díszítettek.

Az arabok a bőrmegmunkálás minden fortélyát ismerték. Tőlük került át Európába a bőrművesség tudománya.

A középkorban a művészi bőrmunka az egyházi és a lovagi élet köré szerveződött. Festett, aranyozott, domborított miseruhák, erszények, ládák, pajzsok, kárpitok stb. gazdag választéka maradt ránk.

A koraközépkorból a koptok bőrtárgyai magas esztétikai színvonalukkal emelkednek ki.

A városi emberek ellátására kitermelődött egy olyan kézműves réteg, mely iparszerűen készítette a tárgyakat, céhekbe tömörülve, előre meghatározott szabályok és minőség szerint dolgozott. A legényvándorlás, a mesterré válás, a céhremek a tájékozottság és a tudás értékmérőjévé vált.

A felvilágosodás tisztázta a mesterségek technikai, tudományos alapjait a bőrszakmában is.

A mesterségek differenciálódtak, a tárgytípusok bővültek. Az ipari forradalommal elindult a tömegtermelés a krómcserezéssel felgyorsult a bőrgyártás.

Napjaink bőrtárgyait több szakma egyesítéséből kialakult bőrdíszműves ipar és a cipőipar gyártja, mellette működnek még az egyedi igényeket kiszolgáló műhelyek.

A magyarság korai bőrmunkái:

A honfoglaló magyarok honosították meg Európában a "fehér tímárságot" a tímós cserzési eljárást. A bőrök puhaságukról, vízhatlanságukról, tartósságukról híresek voltak. Tőlünk vették át és fejlesztették tovább a franciák, így alakult ki a világhírű glasszé cserzés.

Az ásatások során előkerült fém, csont díszek alapján sikerült rekonstruálni a honfoglaló magyarok övét, tarsolyát, nyergét, lábbelijét és lószerszámaikat. Ezeknek a jellegzetes tárgyaknak a díszítettsége a társadalmukban elfoglalt rang és nemek szerint különbözött.

A gazdagok díszes fémveretei a szegényebbeknél bőrből készültek. A letelepedés utáni bőrmunkákra a kelet-nyugat befolyás hatott. A kunok, jászok, később a törökök a keleti jellegzetes a kereszténység pedig a nyugati kultúrát képviselte. Hazánkban az állattartó-földművelő életmód sokáig fennmaradt és így sokáig fenntartotta a népi bőrművességet és jellegzetes tárgyait, pl.: A széles öv, a tüssző sok zsebével tárolásra is alkalmas volt.

A tarisznya a "pásztorkészség" mindig személyhez kötődtek. (Pásztorkészség-bicskatartóból kovakő és tapló tárolására alkalmas zacskóból és tűzcsiholóból állt. A dohányzacskóval együtt az övön függött.

A bőrruhákat juhbőrből készítették (suba, guba, mellények, stb)

A nomád népek bőrtárgy készítése

A legkorábbi civilizációk bőrmunkáira azoknak a törzsi és **nomád népek** tárgyaiból következtethetünk, akik még az elmúlt évszázadokban is hasonló körülmények között éltek.

A bőrtárgy készítés leleményes funkcionális, anyagtakarékos szép példáit láthatjuk tőlük.

Észak-amerikai **indiánok** zsírcserzett bőrökből készítették ruháikat a "T" szabású ingeket csak a vállon rögzítették, megőrizve a bőr természetes formáját. A felesleges széleket rojtokká hasogatták fel. A színes sülltüske hímzés a tárgyainak különleges karaktert adott. A mokaszinek egy darabból készült változatait szellemesen hajtogatták a lábukra.

Az **eszkimók** a szőrme-ruházat kimagasló mesterei voltak. Vízhatlan anorákokat, csizmákat, nadrágokat, csónakokat készítettek tökéletes használati és esztétikai tartalommal. A varrásokhoz és a hímzésekhez inakat, beleket használtak.

Az **állattartó-vadászó népeknél** a vándorlás miatt fontos szerepet játszottak a bőrtartó edények és a bőr-tömlők. Szibériából, Kelet-Ázsiából stb. festéssel metszéssel díszített szép példái maradtak fenn. A halak bőrét is felhasználták és varrtak belőle gazdag mozaik díszítéssel ruhákat, sámán-köpenyeket, csizmákat...A kazakok a rénszarvas gyomrából készítették a kumisz tartó kulacsukat.

A világ néprajzi múzeumai őrzik a művészi bőrmunkákat, (legjelentősebb a Deutsches Ledermuseum - Offenbach), melyek tanulságként és inspirációként szolgálnak.

Bonyolult korunk művészeti életét a sokszínűség, változatosság jellemzi.

A műfajok között az éles határok elmosódtak, átjárhatóvá váltak. Előítélet nélkül, szabadon alkalmazzák a különböző anyagokat, technikákat, stílusokat.

Az egyéniség, az erőteljes karakter jelentős szerephez jut.

Megnő az igény a szériatermékek mellett egyedibb jellegű, szimbolikus tartalmakat hordozó tárgyak iránt.

Az alkotók a technikai újdonságok mellett gyakran nyúlnak vissza a tradicionális kézművességhez, (mint inspirációs forráshoz) egy új látvány-produktum érdekében.

Az oktatásra visszatérve

Azok a hallgatók, akik hagyományaikat jól ismerik, biztosabban, könnyebben oldják meg tervezési feladataikat.

Fontosak azok a feladatok, melyeket komoly kutató, majd kísérletező munka követ, mert így jöhetnek létre olyan újszerű, találmányszintű megoldások, melyek biztosíthatják a további fejlődés lehetőségeit.

Mindig törekedni kell a maradandó művészi érték megteremtésére.

A nemzetközi és hazai pályázatokon elért sikerek meggyőzően igazolják az oktatás helyes irányát.

Albert Melinda elnyertre a MANDARINA-DUCK világcég, majd a firenzei PRÁDA divatcég vezető-tervezői állását.

Pinviczky Juditot és Rácz Juditot a LONDON COLLEGE OF FASHION Művészeti Akadémia meghívta a kézműves technikák és tárgyak oktatására.

A bolognai LINEA PELLE CIPŐPÁLYÁZAT I. díját kaptuk.

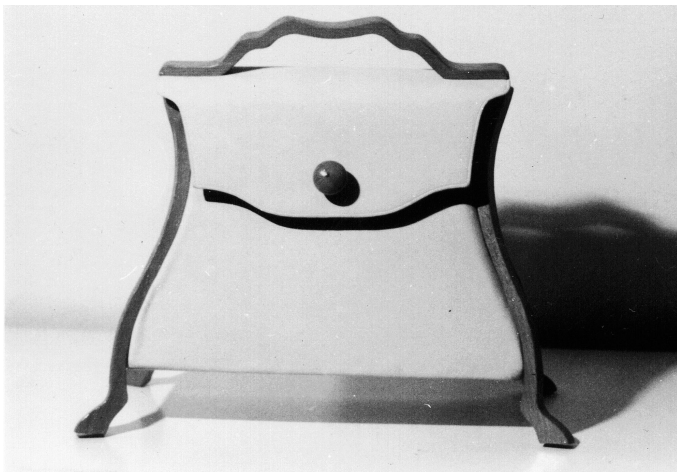
A milánói CRESPHY TROPHY nemzetközi pályázaton több díjat nyertünk. (II., III., IV. helyezést).

A formatervezői nívódíj pályázaton folyamatosan nyernek a hallgatóim.

A "Kozma Lajos" és "Moholy" ösztöndíjat majdnem minden végzett hallgatóm megkapta.

Az utóbbi években díjazott hallgatók munkáinak bemutatása következik

HALLGATÓI MUNKÁK:

*Matolesi Mónika
CRESPHY TROPHY pályázaton
díjat nyert munkája*

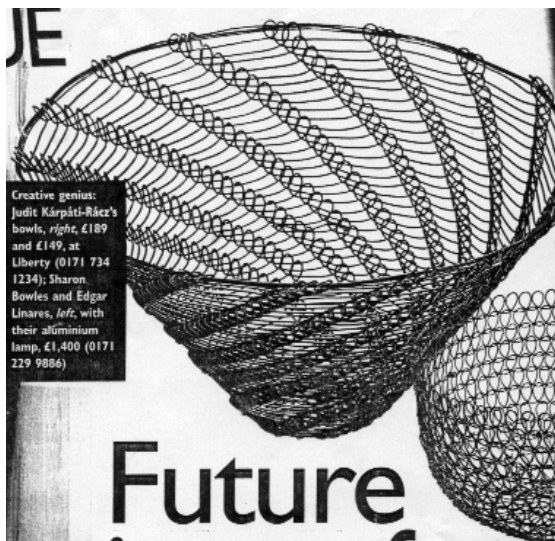
Lágy műanyag és hagyományos homokfúvás-technika felhasználásával készült öltözők-kiegészítő
Légrádi Ágnes „CRESPHY-pályázat“ IV. díj

RÁCZ JUDITH

A lószőr csomózási technikából kiindulva készíti az egyedi és kizsájkos tárgya-
 it. Különböző anyagok - arany, ezüstsálak, műanyagok, fémek használatával ké-
 szíti ékszereit, öltözők-kiegészítőit, és tála-
 it.

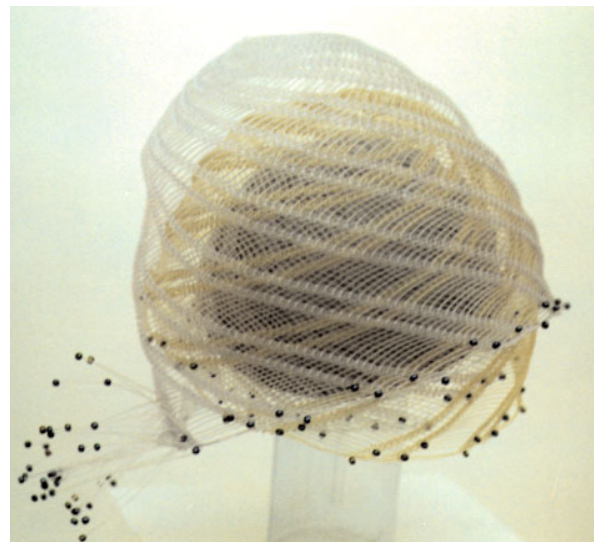
Tokiótól Londonig értékelik és díjaz-
 zák alkotásait.

A "CRAFT" folyóirat külön kiemelte az iz-
 galmas technikával készült tárgya-
 it.

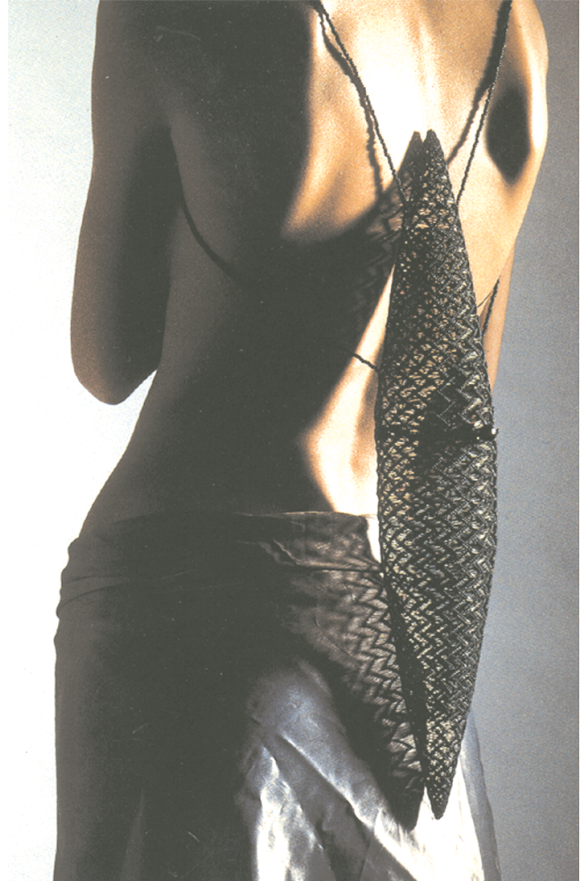

Creative genius:
 Judit Kárpáti-Rácz's
 bowls, right, £189
 and £149, at
 Liberty (0171 734
 1234); Sharon
 Bowles and Edgar
 Linares, left, with
 their aluminium
 lamp, £1,400 (0171
 229 9886)

Future

ékszer-táskák, diploma munka

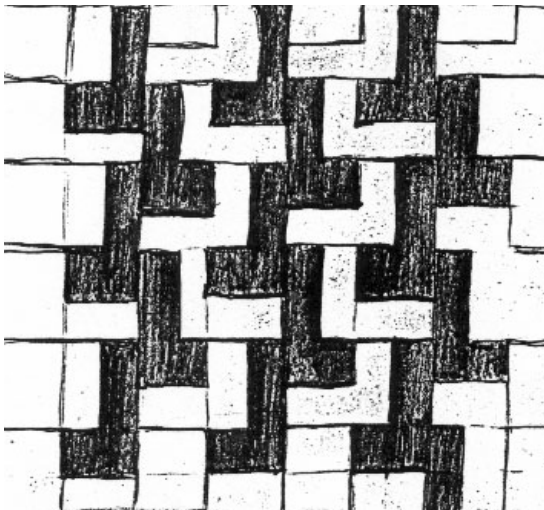

PINVITZKY JUDIT

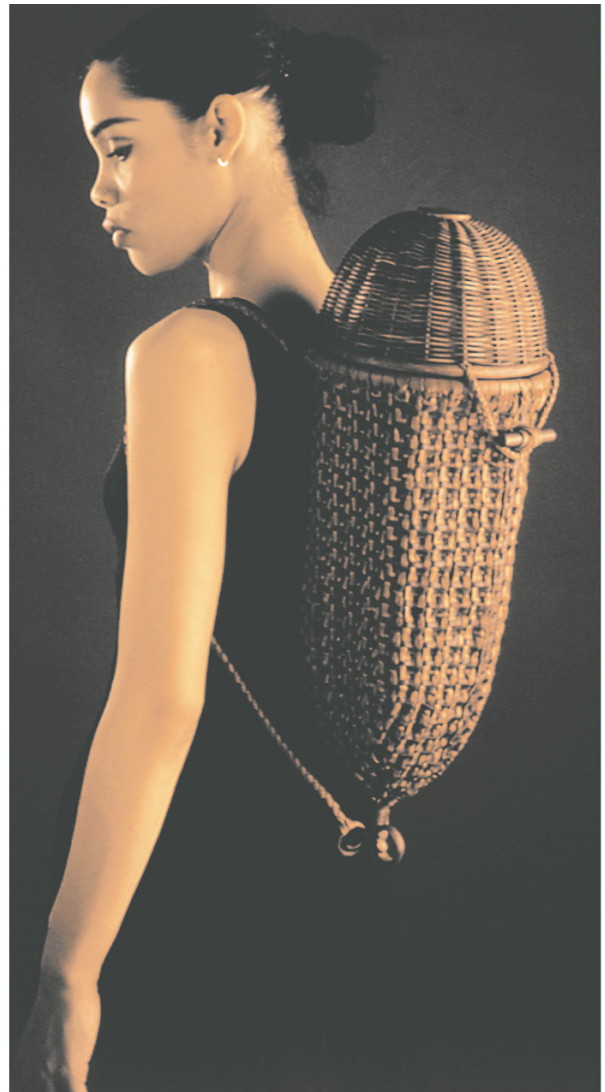
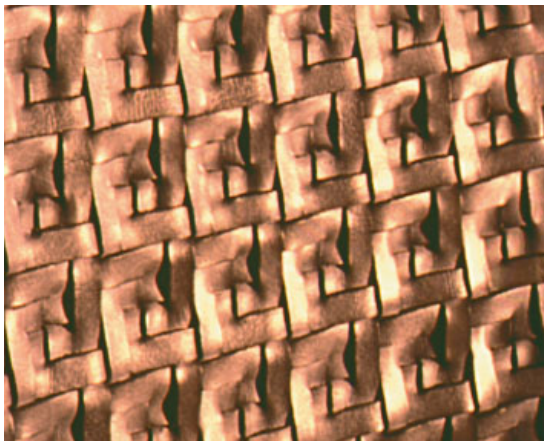
A bőrfűzések tanulmányozása során kialakított egy sajátos fűzési technikát, amivel készíti egyedi és kiegészítő tárgyait, öltözködéskiegészítőket: cipőket, táskákat, fejedőket - kisbutorokat - térelválasztókat - zenélő ékszereket stb.

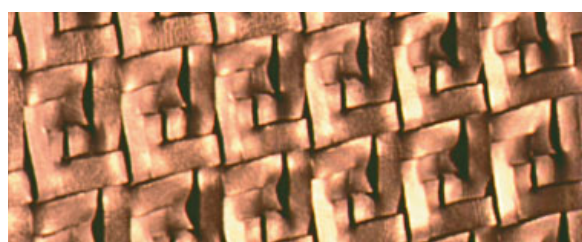
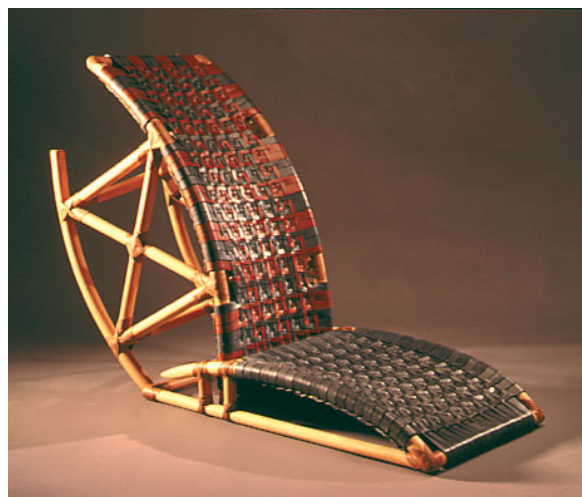
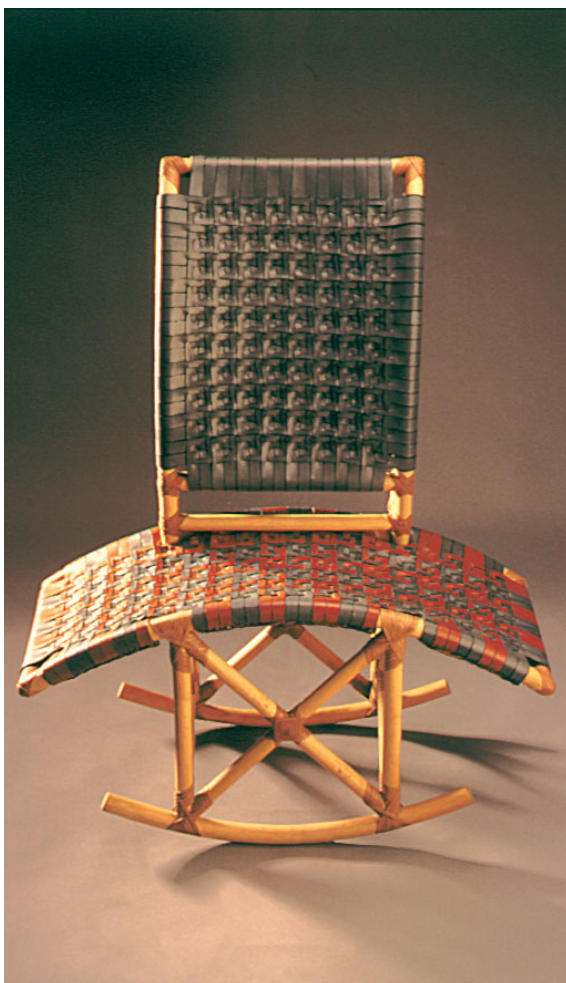
Munkáival folyamatosan nyer a nemzetközi és a hazai pályázatokon.

*Bolognai pályázat I. díj 1996
A pályázat témája: „a cipőfelsőrész és a talp összeszerelésének lehetőségei“
A bocskor szabás és bőrfűzés felhasználásával készült.*

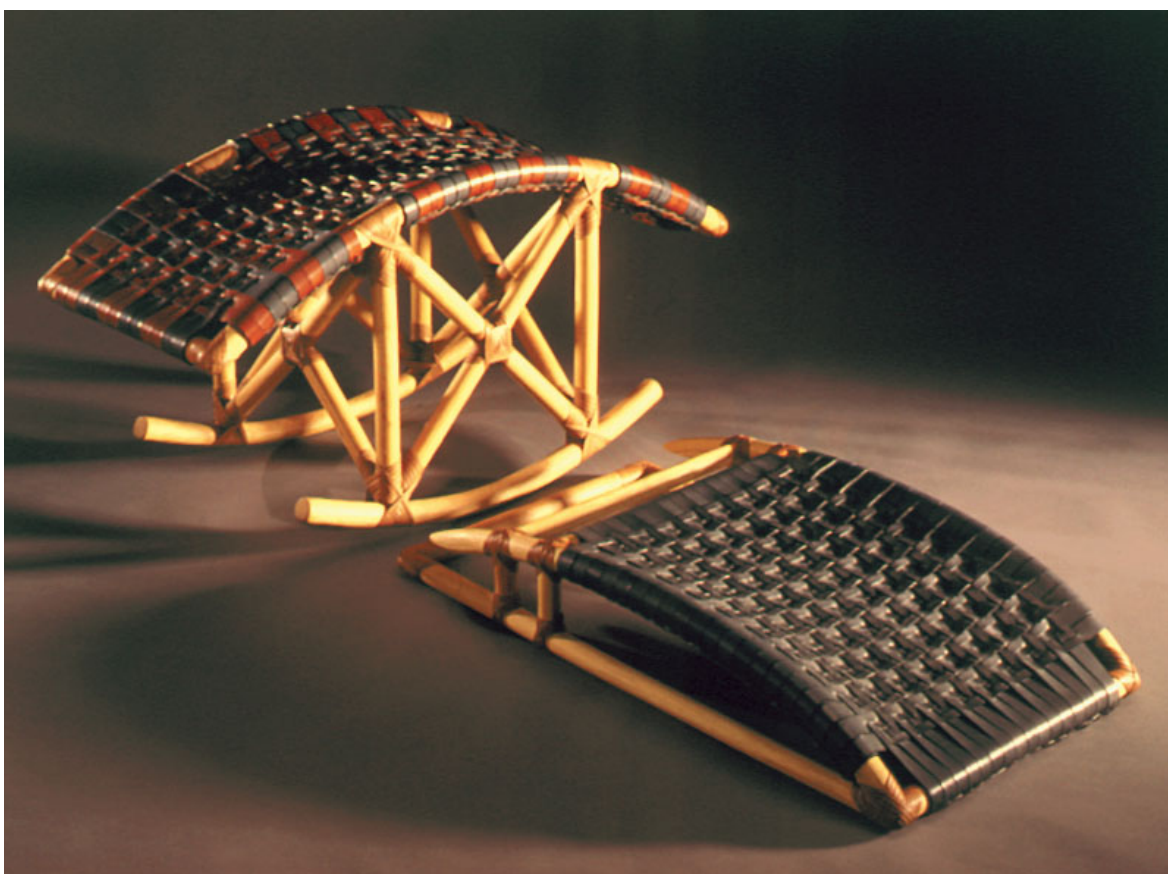

diploma munka 1997

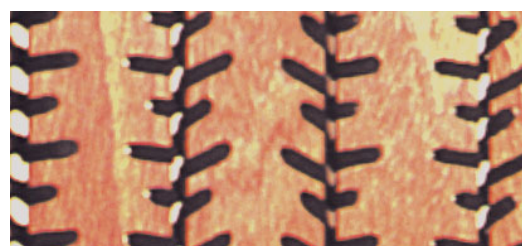
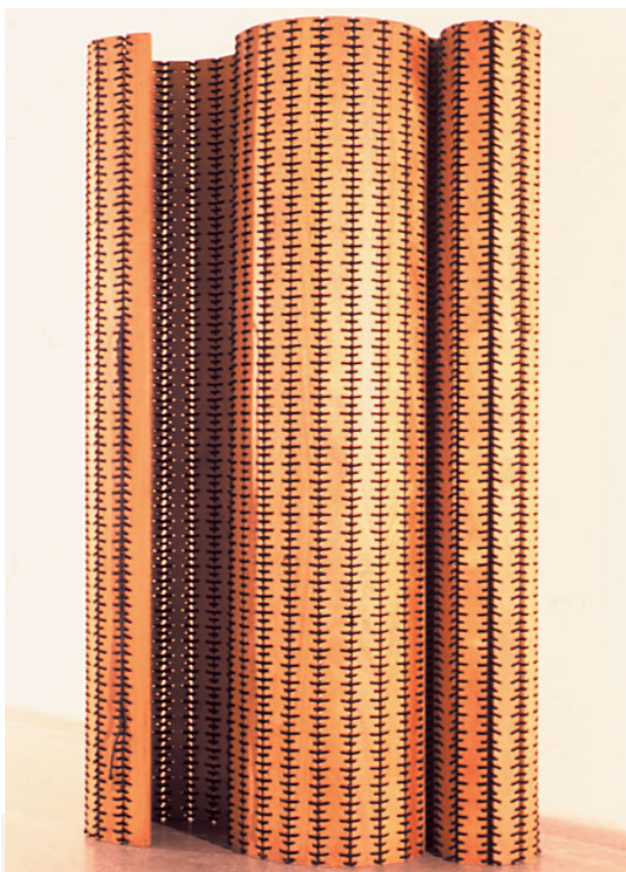

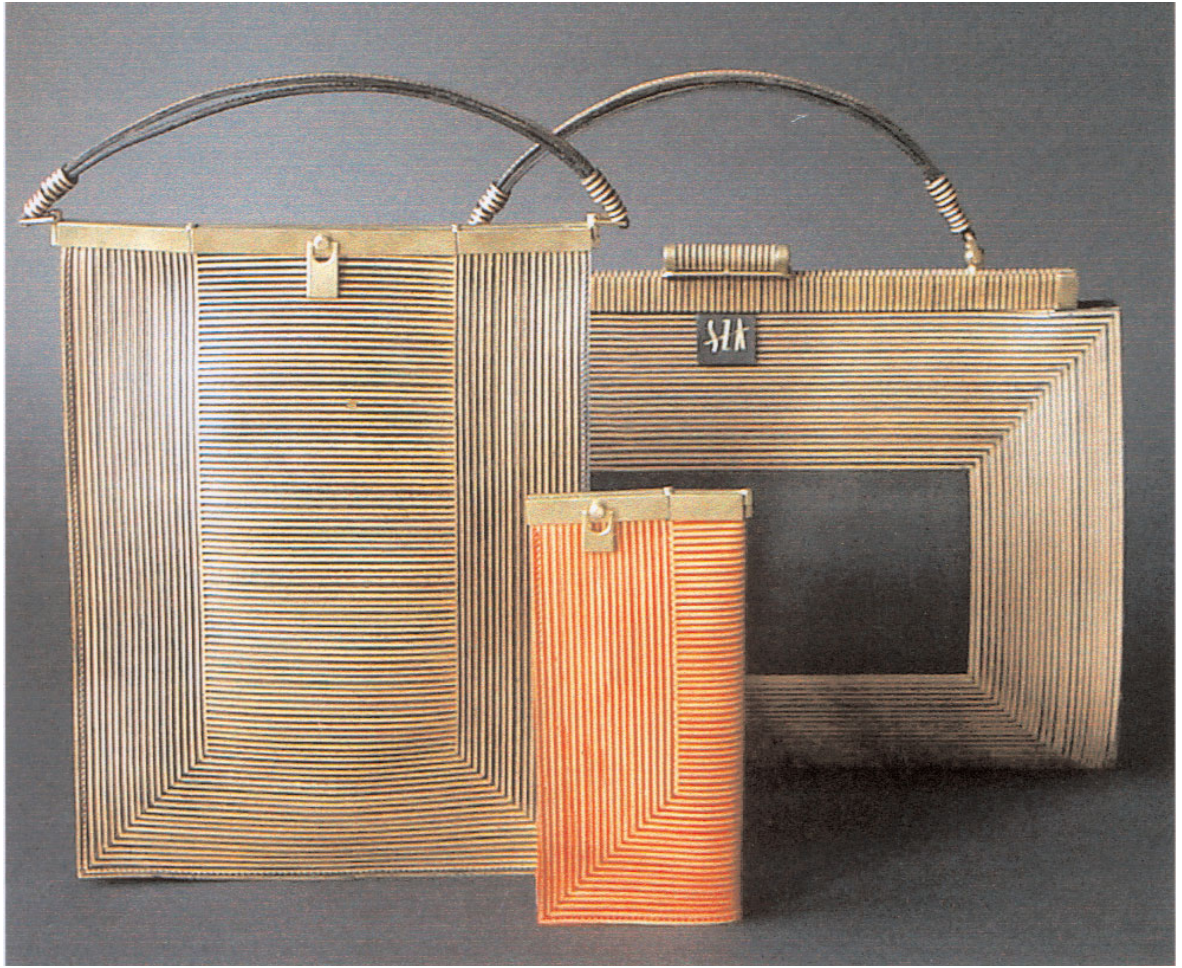

*„Lendülőke“
mesterdiploma*

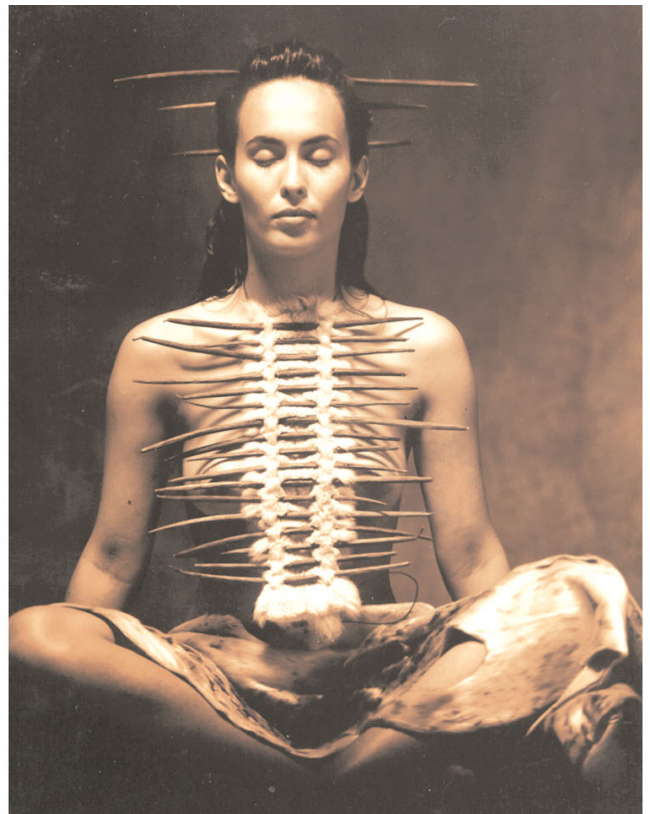
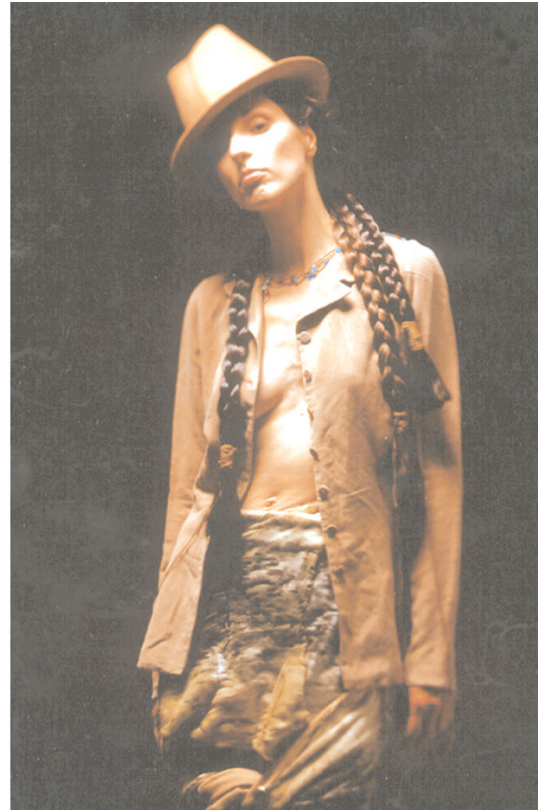

*mobil paravánok rétegelt
falemezből bőrszíjjal összefűzve
NIVÓ-DÍJ 2000*

*SZALMA ÁGNES diplomamunka 2000
ART-DECO és a kézműipari hagyományok inspirálta táskák,
batik díszítési technikával*

*Légrádi Ágnes diplomamunka 2000
Népi inspirációból tervezett fejedők, ékszer*

*Nemes Virág
diplomamunka 1999
fűzfaessző, velűrbőr
anyagokból, a kosárfonás
technikájával készült táskák*

Matolesi Mónika
„CRESPHY“-pályázat III. díj

Jakab Áron
diplomamunka 1999 (1., 2. kép)
népi barokk bútorok tanulmányozása
során tervezte hordozható kisbútorait

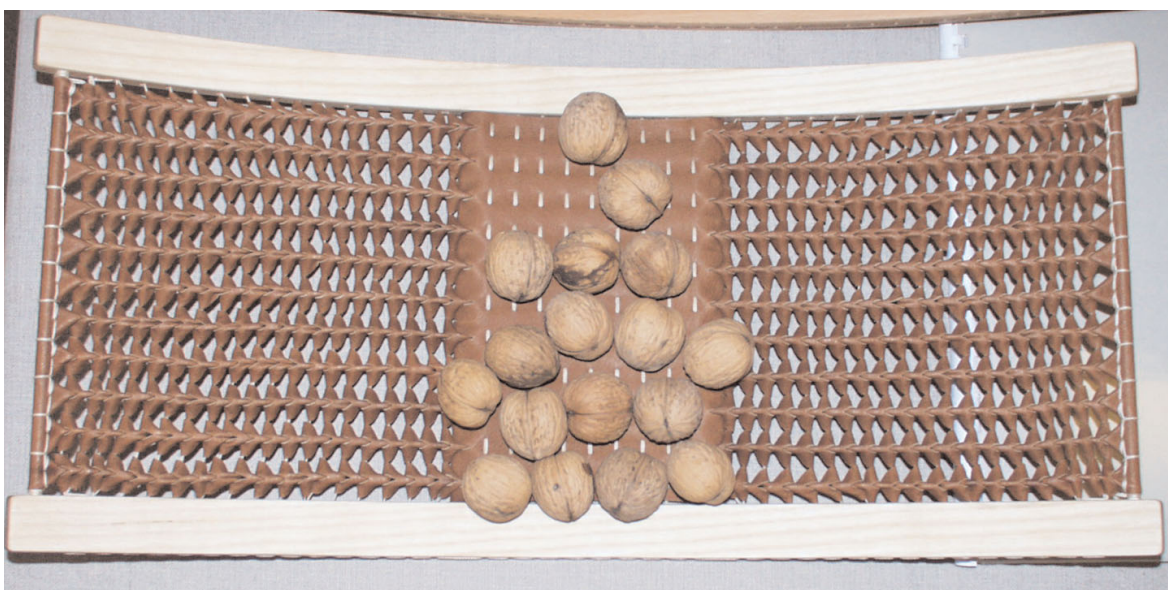
CZÁKLY HAJNALKA

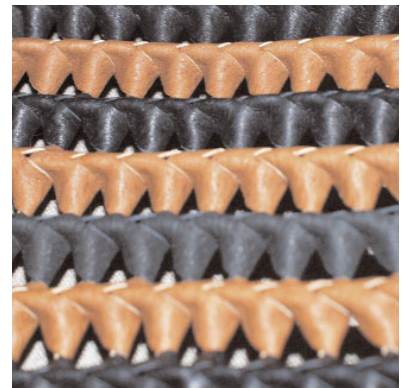
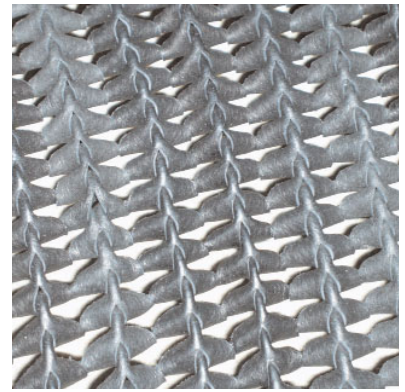
Diploma munkája: - olyan tároló edények, melyek funkcióján túl hangulatteremtő elemei a belső tereknek.

"Hasonló szerepet szántam tárgyaimnak, mint a paraszti kultúra kosarai, különféle asztali kínáló-tálkái, melyek gondos kivitelükkel a ház ékeiként is megállják helyüket."

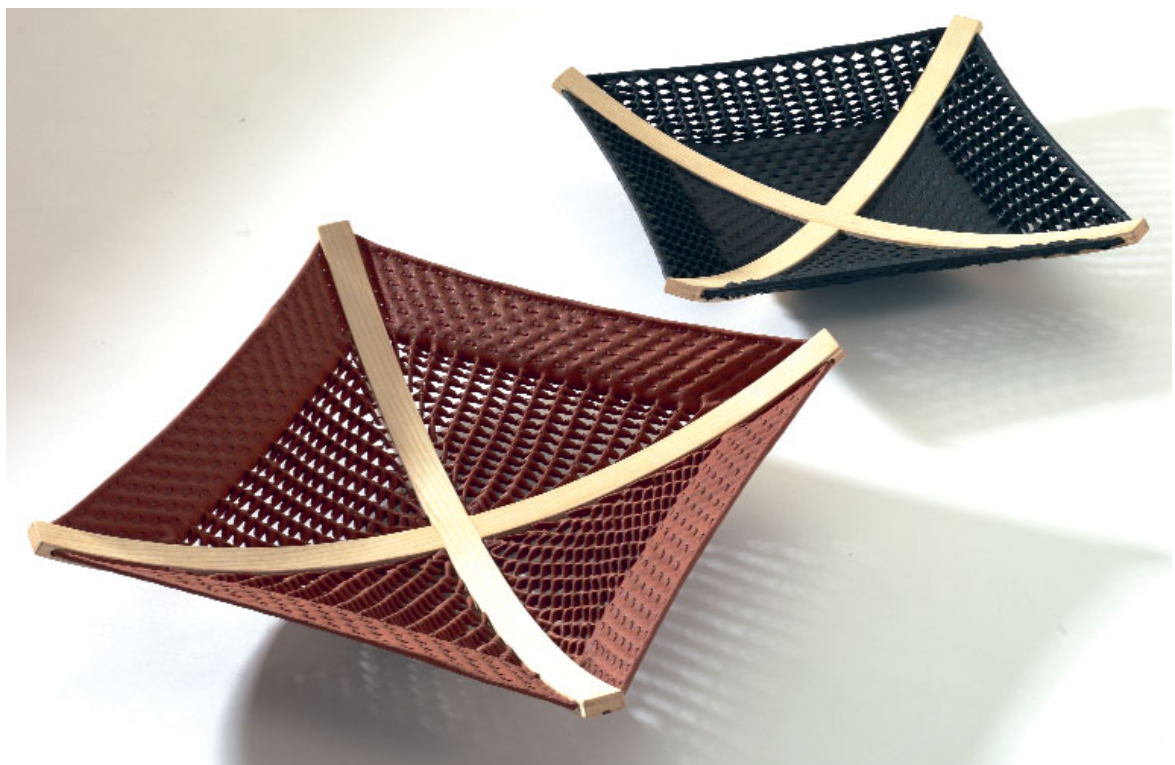
A divatstílusok áramlataiban újra és újra felbukkannak a természetes anyagok - fa, bőr, vessző - használata, hogy ellensúlyozza a tökéletes gépi technológia hidegségét, személytelenségét.

"**BŐRTÁRGYAIMNAK** - a kézimunkából származó melegséget, természetességet szeretném a minimál terek olykor végletekig lecsupaszított rideg világába csempezni! A múlt, a jelen ötvözetét megfogalmazni, újragondolni."

Czákly Hajnalka
diplomamunka 2001
BÓRTÁLAK
rétegelt hajlított fakerettel,
sajátos bőrfűzési technikával

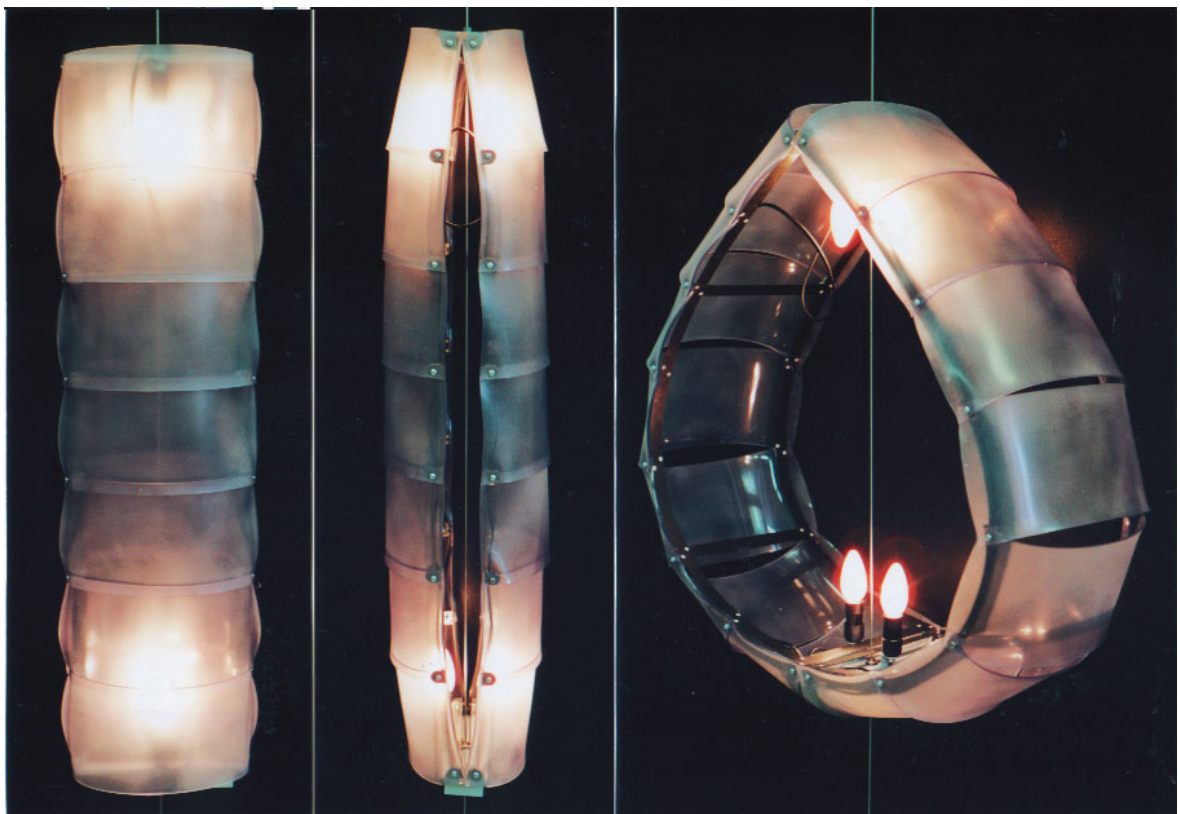
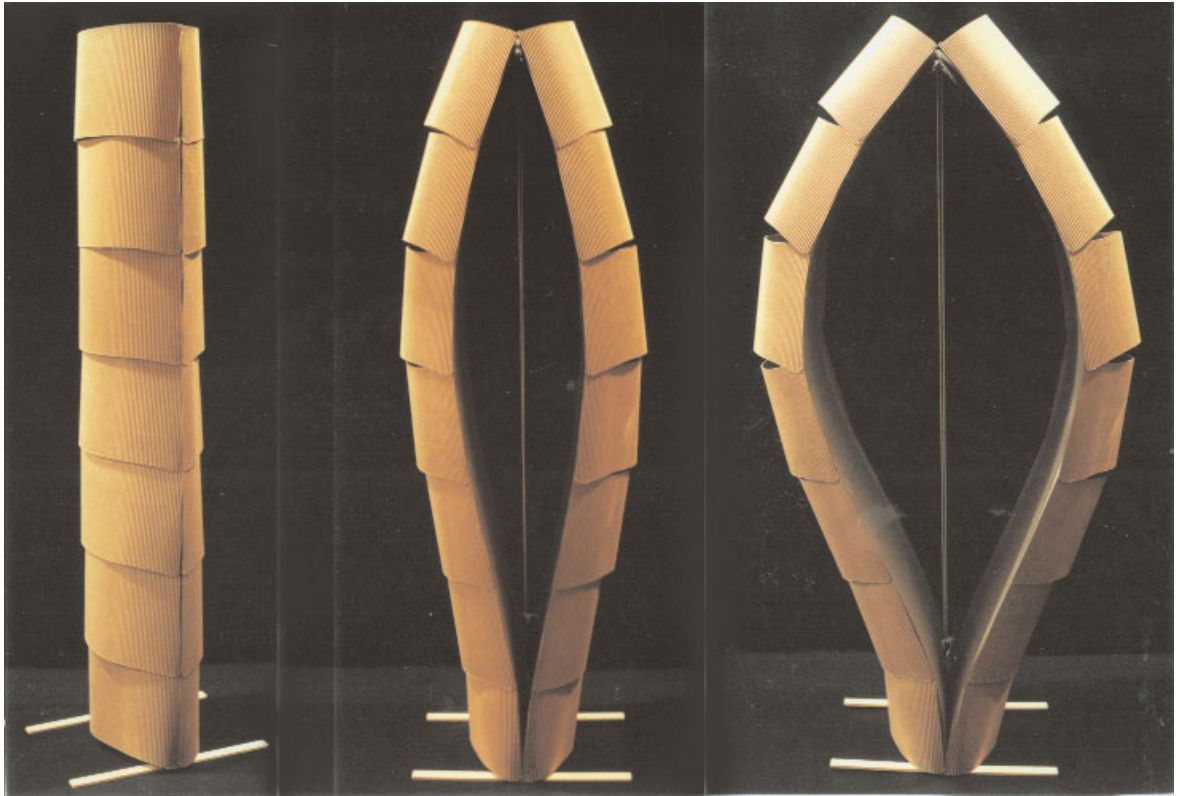

*Légrádi Ágnes
tanulmányi munka
(III. évfolyam)*

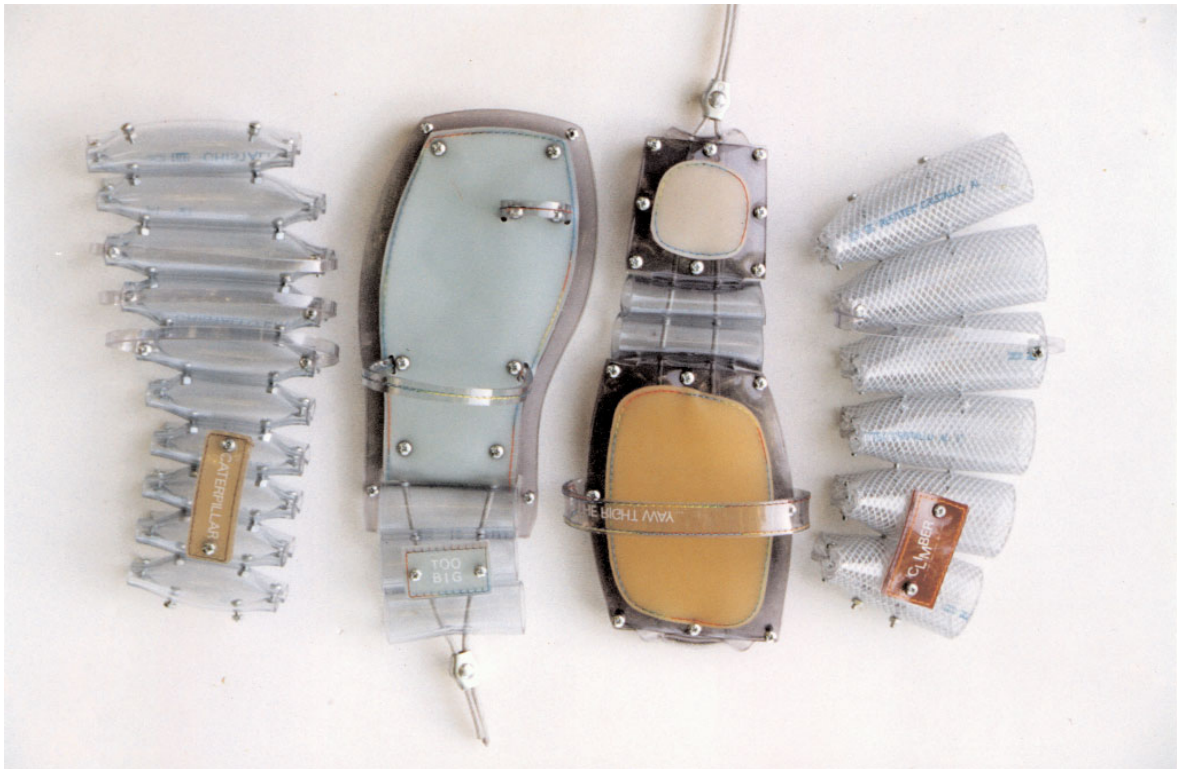

*Szigeti Zsófia diplomamunka 2001
Természetes anyagokból, filcből-bőrből készült, minimál szabással és hajtogatással*

*Fehér Beatrix (III. évfolyam)
„CRESPHY“-pályázat 2002*

Fehér Beatrix (III. évfolyam)
Tanulmányi munka 2002 - műanyag sarú tervek

SZAKIRODALOM:

- SZILVITZKY MARGIT* A látás élménye
KOROKNAY ÉVA Művészi bőrmunkák
ANTONY GALL Kós Károly műhelye
Tanulmányok és Adattár
KRESZ MÁRIA Népi szűcsmunka
LE CORBUSIER Új építészet felé
INGO F. WALTHER Pabló Picassó
NIKOLAUS PEVSNER A modern formatervezés úttörői
PENNY SPARKE Design
Mesterek és mesterművek
DR. ERNYEY GYULA Design története
KOOS JUDIT Finnország
FÁY ALADÁR A magyarság díszítő ösztöne
DR. KÓS KÁROLY Népélet és Néphagyomány
KAESZ GYULA Ismerjük meg a bútorstílusokat